

OBSAH:

Předmluva

Bohumil Laušman v proměnách doby – obsah studie, její smysl a cíl
– prameny a zdroje výzkumu – autorovo poděkování 7

Hnutí je vším

Socialismus jako fenomén sociálního a civilizačního vývoje společnosti
IXX. století – vznik dělnického hnutí – jeho zvláštnosti v české společnosti
– marxismus a jeho revize – austromarxismus – místo socialistického hnutí
v procesu národního obrození 11

Socialistický národ

Vznik české sociálně demokratické strany – boj za volební právo
– problémy česko-německého vyrovnání – socialismus a stát
– světová válka a politika české sociální demokracie – Bohumír Šmeral
a jeho koncepce podunajské federace – podíl socialistů na vzniku
Československé republiky 15

Drama dvacátých let

Radikalizace socialistického hnutí – vliv světové války a ruských revolucí
– bolševismus – Leninova teorie světové revoluce – Komunistická
internacionála – vznik radikální levice v ČSSD – rozpolčení sociální
demokracie – politický boj o charakter československého státu
– vznik KSČ 23

Nepřátelé na život a na smrt

Sociální demokraté a komunisté – podstata rozdílného přístupu
k výstavbě sociálního státu – evoluce a revoluce – ČSSD státotvornou
stranou – KSČ stranou permanentní destrukční opozice
– zhoubné následky rozkolu – taktika jednotné a lidové fronty 25

Na životním rozcestí

Mládí Bohumila Laušmana – rodinné a společenské prostředí
– vzdělání a sklony – od redaktora okresních novin k mandátu
poslance parlamentu – sňatek z rozumu – rodinné zázemí 29

Mnichov a jeho následky v české politice

- Záříjová krize a trauma Mnichovského diktátu – v prostředí tzv. druhé republiky – nástup politické pravice – řízená demokracie – antisemitismus a čeští fašisté – taktika sociální demokracie – Národní strana práce – problémy vstupu do vysoké politiky 43

V domácím odboji

- Formování zahraničního a domácího odboje – Benešova vize budoucnosti – sociální demokraté před vznikem války – mezi 15. březnem a 1. září 1939 – vznik Politického ústředí, Petičního výboru „Věrní zůstaneme“ a ÚVOD – Laušman v domácím odboji – program ČSSD pro dobu válečnou 51

Dilema s komunistickou stranou

- KSČ v době nástupu fašismu, po Mnichovu a 15. březnu 1939 – vidina odbojové spolupráce, její možnosti i zábrany – Sovětsko-německý pakt v předvečer války, jeho důsledky a dopad na československý odboj – změna taktiky KSČ – odmítání Beneše a orientace na jím vedený odboj v zahraničí – odmítání čs. zahraniční armády – přerušení spolupráce sociálních demokratů s komunisty 61

První emigrace

- Laušmanova dekonspirace v domácím odboji – odchod do zahraničního odbojového centra ve Francii – nabídka spolupráce dr. Benešovi – Francie – vstup do čs. vojska – cesta do Londýna a jednání s Benešem – hlasatelem „dělnického“ rozhlasového vysílání z Paříže – Laušman vojákem – ústup z Francie – divákem vojenské vzpoury – povolán do Státní rady 64

V Anglii

- Postavení sociální demokracie v londýnské emigraci – její politická reprezentace – Laušmanova činnost stranická, politická, publikační – postavení B. Laušmana ve vládní administrativě – vzkazy a promluvy k domovu – vztah k prezidentovi a k vládě – spolupráce s armádou v jejím programu pomoci domácímu odboji – členem socialistického klubu – zakladatelem Svazu novinářů – problém jednoty a aspirací sociálních demokratů – Bechyně, Nečas, Němec, Majer – spolupráce s britskými labouristy 81

Ve Státní radě

Místopředsedou Státní rady a předsedou jejího branného výboru
– kritik, oponent a infant terible vojenské správy – spory s gen. Ingrem
– oporou presidenta Beneše – pozvolný nástup do čela sociálně
demokratické reprezentace v Londýně – novinář a rozhlasový řečník 103

Sen o velké jednotě

Rusko ve válce a spojencem Británie – vlna solidarity a sympatií
– přátelství k Rusku a pomoc jeho vojenskému odporu státní politikou
Británie i čs. vlády – opětná změna taktiky KSČ a její koncepce hegemonie
v národně osvobozovacím boji – Benešova představa o vzniku jediné
socialistické strany jako strany silné levice – rozpuštění Komunistické
internacionály – naděje a optimismus 109

Poutě do Ruska

Laušmanova první cesta do Kujbyševa – jednání s Gottwaldem o vzájemné
spolupráci ve válce, společné politické platformě a možném sjednocení
v jednu socialistickou stranu – návštěva čs. vojenské jednotky v Buzuluk
– pplk. L. Svoboda – jednání s Fierlingerem – návrat do Londýna kritika
vojenské správy – konflikt s Ingrem ve věci tzv. hejtmanských kursů
– členem vládní delegace pro osvobozené území a druhá cesta do Ruska 115

Povstání na Slovensku

Svědkiem jednání s delegacemi SNR a Golianova štábu v Moskvě
– Čatlošovo memorandum – čs. armádní sbor v bojích o Dukelský průsmyk
– výzva k českému národu – sjednocení slovenských soc. dem. s komunisty
– přelet na Slovensko – členem partyzánského štábu – s partyzány v Nízkých
Tatrách – sloučení s Rudou armádou – cesta do Moskvy – jednání
o program nové vlády – ministrem průmyslu v tzv. Košické vládě 129

První návrat do vlasti

Koncem války na východní frontě – s čs. vojskem domů – výkon a problémy
ministerské funkce – shledání s rodinou a hledání nové životní rovnováhy
– iniciátorem a tvůrcem programu znárodnění klíčového průmyslu
– populární politik 139

Podnájemníkem KSČ?

Národní fronta jako nástroj politické stability a rovnováhy – politický
program a praktická spolupráce s KSČ – vztahy k ostatním politickým
stranám – prohra sociální demokracie ve volbách do Národního shromáždění
v roce 1946 – polarizace ve vlastní straně odrazem vnějších podmínek

- Gottwaldova linie získání většiny v budoucích volbách
- XXI. sjezd ČSSD – hledání vlastní cesty k výstavbě sociálního státu
- politické aféry radikalizují situaci na Slovensku i v Čechách
- milionářská dávka – „krabičkový atentát“ – předsedou ČSSD
- v předvečer mocenského střetnutí 151

Nad rakví československé demokracie

- Příčiny politické krize v únoru 1948 – proti zneužívání státní moci
- v politickém boji - demise ministrů stran národně socialistické, lidové
- a slovenských demokratů – Laušmanova taktika střední cesty – orientace
- na obnovení důvěry a spolupráce v NF – potíže s jednotným stanoviskem
- vedení ČSSD – jednání s prezidentem Benešem – nástup komunistů
- k převzetí moci ve státě – marný boj o udržení jednoty strany
- vítězství komunistů 171

Druhá emigrace

- Politická situace po mocenském puči – vznik nové vlny politického exilu
- sloučení sociální demokracie s KSČ – konec politické demokracie
- kádrové čistky a represe – Laušmanova resignace a odchod z veřejné
- politiky – zatčení mjr. Nechanského – rozhodování o budoucnosti 191

Útěk

- Plán útěku a přípravy na odchod do exilu – pokus o přechod hranic
- a jeho nezdar – věznění rodiny – život v uprchlickém táboře – postavení
- B. Laušmana v československé politické emigraci – setkání s K. Krupičkou
- plány nejisté budoucnosti – pokusy o spojení s rodinou 195

Jugoslávie – naděje a zklamání

- Laušmanův plán veřejné opozice proti politice KSČ – jednání
- s jugoslávskými politiky a jeho neúspěch – setkání s J.B. Titem
- pokusy o navazování kontaktů s exilem ČSSD 211

Rakousko

- Hledání základny vlastního exilu – charakteristika politických poměrů
- pokusy o získání podpory v socialistických stranách v Rakousku a ve
- Francii – spolupracovníkem Svobodné Evropy – pokračuje snaha o spojení
- s rodinou – setkání v Paříži – politické změny v zemích sovětského bloku
- růst nespokojenosti s politikou KSČ a jeho projevy – v zorném poli
- rozvědky StB – nasazení agentů proti Laušmanovi a příprava jeho únosu .. 225

Operace KATASTROFA

Technika provedení Laušmanova únosu – jeho ohlasy v Čechách
i v zahraničí – v podezření z vlastizrady a špionáže – výslechy v Ruzyni ... 237

Poslední návrat

Drama Štědrého dne – Vojta Erban jako agent Kučera – rozhovory v cele
a výslechy – vyšetřovatelé a konfidenti – Laušmanova licitace s vlastní
budoucností – excelentní vězeň – setkání s Rudolfem Barákem
– něco za něco – vystoupení na tiskové konferenci před volbami
v květnu 1954 – ohlasy na Laušmanův návrat 241

Vězněm Rudolfa Baráka

Nesplněné sliby – Laušman propuštěn nebude – naděje umírá poslední
– plány politického vedení s excelentním vězněm – projekt omezené svobody
– akce LESY a pobyt v Myštěvsi – postavení Laušmanovy rodiny
– hladovka – soudní proces – v „pěči“ agenta Pagáče
– zhoršování zdravotního stavu – optimistou do poslední chvíle
– smrt před propuštěním? 255

Přílohy 313

Literatura 385

Jmenný rejstřík 389

